

méretüvé lett községeink alsóbb lépcsőfokain: az 50,000 lélekszámuaktól le a 10,000-ig.

Jókora a lendület a két felső gráduson is: öt város helyett most tizenhárom jár ott versengő igényekkel. Megszaporodtak eléggé a 30 ezres városok is: husz év előtt volt 9, most van 14. Csekélyebb a versengés a 20 ezresek közt: számuk husz év alatt huszonöt-ről csak huszonhétre emelkedett. Annál hatalmasabb a mozgalom a 10 ezeres községek körzetében: 1890-ben csak 63 ilyen, ma van 81, az új konkurrensok száma tehát 18 s ezek nemcsak a 9000 lélekszámu helységekből fejlődtek föl így, hanem a 8000-es, sőt 7000-es típusból valók is. Nem is lenne e többlethez elég a husz év előtti 9000-es községszám, mely mindössze 14 helységegre terjedt s így a 10,000-ig megnőtt további négy helységnek az alsóbb fokozatu 66-ból kellett fölfejlődni.

A városok így kialakuló rendszere nemcsak azzal a jelentőséggel bír, hogy kulturált társadalmunknak ad otthont, s megfelelő kereteket, hanem azért is súlyt kell rájuk helyezni, mert a városokban birjuk nemzeti politikánk hatalmas oszloprendszerét.

A magyar városok óriási tulsulya már husz év előtt leghathatósabb bizonyítékai s legérthetőbb kifejezője volt a magyar faj természetes prepotenciájának. Akkor a százöt városi község közt nyolevanegy volt magyar jellegű s csak huszonégyben mutatkozott másajku többség. Ma az arány még kedvezőbb lesz a magyarságra s a 146-ból bizonyosan négyötödrész illeti őt, mert az alsó lépcsőzetről felnövekedett községek tulnyomólag a magyar Alföldhöz számítanak, tehát fajmagyar jellegűek. Teljes bizonyossággal erről majd csak akkor győződhetünk meg, ha a népesség anyanyelvére vonatkozó adatok szintén közzétételnek.

Ez a hatalmas városfejlődés persze nincs minden hátrány nélkül, ahogy a fénynek is kell, hogy mindig árnyéka legyen. Városaink evolúciója a többi vidék számlájára, a falu rovására megy végbe. A vidéki népességből nagy százalék lett mobillá újabb időben s a városok felé áramlik, mert ott jobban boldogulni remél. Amily módon telnek a városok, ugyanugy ürülnek a falvak. De ez már az élet szigorú törvénye, egy szükséges rossz, ami a fejlődéssel vele jár. Az élet meg-

teremti a maga igényeit s kielégítésének módját: ez a kulturtörténet irányzata, fejlett civilizáció nem éri be a falusi milióval és nyerstermeléssel; szüksége van civitásokra, iparosságra, forgalomra s az élet raffináltabb kényelmére, örömeire. Ezeket csak a városok nyújthatják általán, azért van nekik vonzó, kecsgetető erejük a falusi népesség ama részére, mely otthon elhelyezkedni nem tudott, boldogulni nem birt s más, konjunkturák közt keresi az alapot önfentartásához. Magyarországon a városok evolúciója népünk civilizálódását jelenti, mely annál üdvösebbé válhat, mentül biztosabb regulátort talál városi intézményeinkben.

Fiaskóval végződött a karácsonyi vásár.

— Megnyitás közönség nélkül. —

(Saját tudósítónktól.) Szombaton délelőtt nyílt meg a Szegedi Magyar Iparpártoló Szövetség által rendezett karácsonyi vásár. Nagy reklám előzte meg a megnyitást és most, bármennyire elismerjük is a rendezők ügybuzgóságát, megdöbbenéssel kell megállapítanunk azt, hogy a karácsonyi vásár teljes fiaskóval végződött. Ekkora részvétlenséget még nem láttunk sehol és példának elég fölemlíteni azt, hogy a megnyitáson a kiállítókon és a hivatalos személyeken kívül senki sem volt ott Egyetlenegy érdeklődő sem jött el megnézni mit produkálnak Szeged iparosai, akik közül nagyon sok ígérte meg, hogy részt vesz a karácsonyi vásáron, de nagyon kevés állította ki készítményeit. Akik ezt megtették, azok is bánják. A kiállítók nagy költséggel igazán szép ipartermékeket állítottak ki, de a szűk helyen annyira össze van zsúfolva minden, hogy a fölhalmozott szép és értékes árucikkek nem érvényesülhetnek.

Két, egyenkint hat láb széles és öt láb hosszú szobában van a karácsonyi vásár.

Üresen álló bolt helyiségben rendezték az eredetileg kiállításnak tervezett vásárt, azért, mert másutt nem kaptak helyiséget. Szegeden nem adtak át egyetlen középületet sem a karácsonyi vásár céljaira. Sem iskolák tornatermeiben, sem másutt nem volt hely arra, hogy Szeged iparosai készítményeiket kiállíthassák. Hogy ennek mi az oka, azt mi nem keressük, nem kutatjuk. Konstatálni kívántuk csak azt a mindenként elszomorító tényt, hogy Szegeden a karácsonyi vásárt két üres boltban rendezték, olyan két szobában, amelyek egy kisebb kereskedelmi irodának sem felelnek meg.

Pataki Simon tanár, az egyesület főtitkára, nyitotta meg a vásárt. Beszédében sajnálta, hogy a helyiség kérdése miatt nem lehetett más kiállítást rendezni. A megnyitáson egyetlen érdeklődő sem volt ott. A kiállítókon kívül megjelentek a helyiségben Farkasházi Fischer Vilmos, a miniszterium által kiküldött agyagipari vándortanító, továbbá a zsüri tagjai: Benedikt Ferencné, Székely Gáborné, Lichtenegger Gyuláné, Pataki Simonné, Kiss Arnold és Deutsch Lipót.

Összesen tizenegy iparos állította ki termékeit. Meg kell állapítani, hogy az egyes kiállított tárgyak díszére válnak a szegedi iparnak. Nagyon szép a Kulinyi Simon és Spitzer Sándor által kiállított leányszoba, a mely minden ízében izléses és nagyon megnyerte a zsüri tagjainak tetszését.

Rajtuk kívül kiállítottak még: Sebők János, Kovács Gyula és Tóth Imre agyagiparosok, Csecs Mihály szövőiparos, Csányi Oszkár gyermekjáték készítő, Deller Sándor és Dosztig Ferenc kések, Varga Sándor asztalos és Fogel Ede bádigos.

Az agyagiparosok készítményein meglátsszik, hogy a készítőik részt vettek a Farkasházi Fischer Vilmos által rendezett kurzu-

tárgyalt, hol az egész hallgatóság számára vetett oda valami maszlagot. Igen ügyes volt ebben s noha csak törte a magyar szót, mindig eltalálta a helyes mondanivalót, mellyel felvillanyozta a habozót, a józanodót vagy a kedvetlent. E végből egy kancsó bor és egy másik kancsó pálinka is állt az asztalon mint melléksegítség, különféle apró szilkkékel és pirinyó bögrékkel. Egyiket, másikat megkínálta az italból, miközben gyakran ismételte, úgy látszik, az időközben érkezők kedvéért:

— Öt év hamar elszaladja... Tyutyutyu hess, es mindjart vege van. És szép munka, nagyon szép. Aranyt ásni, nem sárt ásni. Minden hónap elsőn száz forint, utazás oda, mint egy herceg, mink fizetünk; öt év elmulja, utazás vissza, mint egy király, aztat is mink fizetünk. Benne van kontraktusban. Tessik, tessik!

Ezek voltak a föltételek. Mikor én odaértem, már akkor hatan irták alá a szerződést, csupa markos, erőteljű duzzadó emberek, huszonhat évtől negyvenig. Azon felül nem honorálta az emberi erőt.

— Ember olcsó, — kiáltott fel egyszer másszor üzleti pátozzsal — arany drága!

Néha kihuzta az óráit — mert kettő volt, minden mellényzsebében egy, vastag aranyláncokon. Megnézte az időt az egyikén, majd a másikon. Mindez roppantul imponált az egybegyűlteknél. Meglőkték egymást. Ez aztán ur. Két helyen nézi az időt. Ezt nem lehet megcsalni. Ilyet még az orosz grófnál se látni.

Egy arany szelencéje is volt, amely csodá-

latosan villogott, akár maga a napfény. Azt maga elé tette, néha kivett belőle egy csipetnyi burnót, szippantott, aztán ismét a szelencével játszatott, mire megjegyezte hamiskás szemhunyorítással:

— Ez arany. Termett mienkben bányában, akibe magok dolgozni fogják.

Most már csak azon tanakodtak egymás közt a tudálékosabbak, hogy mindjárt így pixisnek termett-e a bányában, vagy csak azután a lakatos formálta ilyenre?

Az aláírottak közt volt egy Fileci nevű erdőcsősz is, aki azt a kérdést intézte az ügynök urhoz, nem vihetné-e magával a feleségét is?

— Majd mit! — pattant fel a kövér ur. — Hova gondoja? Asszonyt Burországba? Ostoba költség. Tengerbe sőt vetni, mézbe cukrot tenni, asszonyt Burországba vinni. Hiszen már mondtam, hogy asszony van sok. Borzasztó sok. Nem győzi az ember. És milyen szépek! Jajajaj! (A nyelvével csetintett.) Kontraktust csináltak öt évre és úgy van. Stroff!

Ez felszólítás volt a tolmácsnak, hogy most ő beszéljen. A kócos, vékony dongájú Stroff erre letette a pennáját s megmagyarázta értelmesen (de úgy vettem észre, nem első ízben), hogy a bur harcokban elestek a férfiak, még a gyerkőcök is, a hajadonok, menyecske-özvegyek ellenben élnek s olyan szemrevalók, mint a kinyilott rózsák, s olyan hajlékonyak és ártatlanok, mint a kerti liliumok. A férfi nagy ritkaság ott, olyan mint a gyémánt, a fehérség égő epedéssel várja az új szállítmányokat. Ami pedig a do-

log gyakorlati részét illeti, az ember kiválaszt egyet, szerződést köt vele bizonyos időre, s mikor a szerződés utolsó napja letelezik, az asszony megy jobbra, a férfi megy balra és azt se mondják egymásnak, hogy: bikkmag. Ezt ennek a paradicsomi országnak a törvényei megengedik.

— Becsületes törvények — bólintott a kisbíró, ki az edényekbe töltögetett és akinek öreg felesége van.

Ez már most mind el lett volna jól végezve, de egy akadémikus hang hasította meg a füledt, sűrű, szinte lilaszín levegőt.

— Hát a gyerekekkel mi lesz?

Az ám, a gyerekekkel! Ohó! Hiszen persze. Erre nem is gondoltak s most egyszerre moraj támadt a parasztok közt. Lám, lám, hm, itt a bökkenő.

— Miféle gyerekekkel? — Kérde Stroff

— Akik a házasság alatt születnek — felelték egyszerre négyen is. — Valami rendezés kell, hogy legyen velők szegényekkel.

Stroff zavartan kapkodott a tekintetével, de résen volt az ügynök s vidám mosolygásra hasadó ábrázattal sietett világosságot önteni a hirtelen felmerült kényes kérdésben.

— Nos hát a leánygyerekek maradjak anyjánál öt év után és punktum.

— És a fiugyerekek?

Erre a kérdésre még napfényesebb lett az ügynök arca, még a tokája is ragyogott, miatt föl-fölhajította jó kedvében az aranypixist a levegőbe, mint a labdát szokás és megkapta leesőben.